

Přehled zpráv

Pro voda zdražuje. Mohla by zlevnit?

22.03.2017

Právo str. 15 Trhy & ekonomika

Stanislav Ptáček

2

OLDŘICH VLASÁK, ŘEDITEL SDRUŽENÍ OBORU VODOVODŮ A KANALIZACÍ ČR (SOVAK): Proč voda zdražuje. Mohla by zlevnit?

Vypadá to jako samozřejmost. Otáčím kohoutkem – a ona teče. Plnitá voda z vodovodu. Pijeme ji, varíme z ní, myjeme si nádobí, pereme, koupeme se v ní, splachujeme na WC. Kdyby byla skoro zadarmo. Po roce 1989 ceny vodného a stočného takřka nepřetržitě rostou, byť v posledních letech velmi pozvolna. V současné době za kubický metr pitné a vyléčené odpadní vody platíme v ČR v průměru 85 korun. Je to přiměřená cena? Zvláště pro početnější rodiny s nižšími příjmy a s vyšší spotřebou vody už dnes vodné a stočné představuje nemalou položku rodinného rozpočtu.

Stanislav Ptáček

Na to, jak se ceny vody toví, co všechno je ovlivňuje, na souvislosti mezi cenou, kvalitou a spotřebou pitné vody, ale i na to, jak si česká voda stojí ve srovnání s cizinou, jsme se zeptali Oldřicha Vlasáka, ředitele Sdružení oborů vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK).

■ **Mnoha lidem se nelíbí, že musejí za pitnou vodu vydávat stále víc peněz. Panuje představa, že za růst cen mohou „ziskuchtiví“ vlastníci a provozovatelé vodovodních sítí, zvláště pak ti zahraniční. Můžete osvětlit, jak cena vody vzniká, kdo a o co ji tvoří?**

Vzhledem k tomu, že obor vodovodů a kanalizací patří k odvětvím s přirozeným monopolem, spojeným s vlastnictvím veřejných vodovodů a kanalizací, jsou pitná

města a obce na co nejnížší cenu vody. Často tak, bohužel, dochází k situaci, kdy výše plateb za vodné a stočné neodpovídá skutečným potřebám a cena vody je dotována buď přímo obcemi či městy, nebo se v potřebě vyšší neinvestuje do obnovy infrastruktury.

■ **Jaká je aktuální výše plateb za vodné a stočné v ČR?**

Průměrná výše plateb za vodné a stočné v ČR se letos pohybuje na úrovni 85 Kč za metr krychlový. K větším cenovým skokům došlo naposledy v letech 2008 a 2012. V obou případech to bylo spojeno s růstem sazby daně z přidané hodnoty (z 5 % na 9 %, resp. z 10 % na 14 %). V posledních letech se ceny vodného a stočného zvyšují velmi mírně, jejich růst většinou nepřesáhne 3 %. Letos řada provozovatelů zdrazovala vodu jenom nepatrně či vůbec, někteří přistoupili dokonce ke zlevnění.

■ **Jak si ale vysvětlit, že právě ceny vodného a stočného se po roce 1989 zvýšily mnohem více než ceny jiných energií a služeb. Konkrétně z tehdejších 80 haléřů na více než 80 korun za kubík – tedy více než stokrát?**

Pokud chceme porovnávat ceny za vodné a stočné před rokem 1989 a v současnosti, pak je nutné vzít v potaz několik věcí. Jednak to, že velmi nízká cena vody pro obyvatele před rokem 1989 byla

vykoupena výrazně vyššími cenami pro podnikový sektor a masivními státními dotacemi. A pro znevýhodněného hospodářství tehdejšího státu přispíval každoročně zhruba dvěma miliardami tehdejších Kčs. Cena vody před rokem 1989 neodpovídala ani tehdejší ekonomickým realitám.

Je také nutné si uvědomit, že po roce 1989 se výrazně zvýšila jak kvalita dovozené pitné vody, tak především úroveň vyléčených odpadních vod. Před rokem 1989 měla řada měst, a to i krajských, naprosto nevyhovující čistění odpadních vod, nebo je nečistila vůbec. Podle našeho názoru proto nelze hovořit o stonásobném zdražení vody, protože úroveň a požadavky kladené na obor vodovodů a kanalizací tehdy a dnes jsou naprosto nesrovnatelné.

■ **Kolik z vybraného vodného a stočného připadá státu?**

Daňové zatížení oborů vodovodů a kanalizací je v České republice jedno z nevyšších v Evropě. Z každé koruny zaplacené na vodném a stočném koncovým zákazníkem se státu vrací 41 haléřů v podobě daní, odvodů a poplatků. Jenom na DPH stát v roce 2015 vybral na vodném a stočném částku přesahující 4,5 miliardy korun, přičemž v téže roce souhrnný kalkulační zisk provozních vodárenských společností nečiní ani tři miliardy korun. Při dnešní sazbě DPH 15 % se samotná daň na konečné ceně vody podílí více než 11 korunami.

■ **O tuzecké vodovodní a kanalizační síti se traduje, že je stará a zanedbaná a že obce a vodárenské firmy do její obnovy málo investují. Můžete uvést, z čeho se skládá, jakým způsobem a z jakých zdrojů je obnovována?**

Vodárenskou infrastrukturu tvoří především vodovodní a kanalizační systémy, jejichž počet

veřejných a stočného. Reálný zisk je ale vždy nižší než zisk kalkulační. Cenová regulace totiž vylučuje řadu skutečných nákladů z nákladů vodného uzatelných.

■ **Proč u vodného a stočného existují tak velké regionální rozdíly? Proč metr krychlový vody někde stojí 48 Kč (Krnovské vodovody a kanalizace), jinde (VHS Turnov) 105 Kč?**

Různá výše plateb za vodné a stočné v jednotlivých regionech je dána rozdílným stavem vodohospodářské infrastruktury, odlišnými technickými podmínkami pro výrobu a dodávky pitné vody, jakož i odvádění a čištění odpadních vod. Jiné náklady má provozovatel v rovinatém území, jiné v horských oblastech s množstvím přečerpávacích stanic.

Velký vliv na výši cen má i to, zda daná společnost investuje do své infrastruktury s využitím evropských dotačních titulů. Brusel striktně požaduje takové nastavení výše plateb vodného a stočného, které je schopné zajistit udržitelnost projektu.

■ **Jak si stojí Česko, pokud jde o kvalitu pitné vody, v mezinárodním měřítku?**

Kvalita pitné vody je v ČR na vysoké úrovni a neustále se zlepšuje. Jednoznačně patříme k evropské špičce. Kvalita vody se hodnotí mj. počtem překročení limitních hodnot, mezních hodnot či nejvyšších mezních hodnot. Sleduje se celá škála fyzikálních, chemických a mikrobiologických parametrů. Česko se dlouhodobě řadí k zemím s nejnižším výskytem nadlimitního znečištění.

V této souvislosti bych rád připomněl ještě jednu skutečnost. Řada lidí považuje cenu vody, která v průměru činí okolo 85 Kč za metr krychlový, za neuměřenou vysokou. Málokdo si však uvědomuje, že za litr kvalitní pitné vody tak platí necelých 9 haléřů! Přitom v řadě restaurací láhev balené vody o obsahu 0,2 litru stojí třeba i 30 Kč. Za jeden litr se tak platí i 150 Kč, což je více než 1600násobek ceny pitné vody z vodovodní sítě. Přitom kvalita vody balené a vody z kohoutku je shodná – už jen proto, že požadavky na kvalitu pitné vody jsou jen jedny. Z tohoto

třetím rokem rozhodně nejsou mladá. Takováto praxe tvorby cen je například u odvětví energetiky či plynárenství naprosto neshleditelná. Rešením je větší uplatnění tzv. dvojsložkové ceny, kdy cena vody se skládá nejen z ceny za odběr samotné vody, ale i z paušální platby za vodoměr. Tato cena je pro účtování nákladů spojených s výrobou a distribucí pitné vody vhodnější a je i spravedlivější. Zatímco v ČR dvojsložkovou cenu vodného používají jen minimum provozovatelů, v řadě evropských zemí včetně Slovenska je zcela běžnou praxí.

V kvalitě pitné vody Česko patří k evropské špičce

Dotčení program MZP je jednou z důležitých cest, jak nakládání s dešťovou vodou v ČR zlepšit. Na druhé straně musíme upozornit na některá úskalí, která mohou být spojena s využitím dešťových vod v domácnostech. Tuto vodu je vhodné využívat pro zavlažování zahrad u domů. Její využití pro splachování WC je podle našich zkušeností efektivní pouze tam, kde se s touto možností počítá již v projektu.

■ **Sdružení oborů vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK) sdružuje subjekty, jejichž hlavním předmětem činnosti je zajišťování zásobování vodou nebo odvádění a čištění odpadních vod, a to jak z hlediska provozování a správy, tak z hlediska vlastnictví, rozvoje a výstavby. V současné době má 115 řádných a 127 příručených členů. Řádní členové zajišťují kvalitní pitnou vodu 9 miliónů obyvatel ČR, odvádějí odpadní vodu pro téměř 98 miliónů obyvatel a přeměsí okolo 100 miliónů m³ dešťových vod čistí.**

Foto: archív

Při snížení sazby DPH z 15 na 10 % by se průměrná cena mohla snížit o 4 Kč za metr krychlový

voda a odvedená odpadní voda zařazeny do seznamu zboží a služeb regulovaných státem. Cenovým regulačním orgánem v oblasti vodního hospodářství je ministerstvo financí, které vzhledem k rozdílným místním podmínkám zvolilo formu věcného usměrňování.

■ **V čem touto usměrňování cen spočívá?**

Platba za vodné a stočné není běžnou tržní cenou, její výše se odvíjí od pravidel regulace. Do regulované ceny lze promítnout pouze ekonomicky oprávněné náklady, daň a přiměřený zisk. Regulace je popsána v každoročně aktualizovaném výměru zveřejněném v Cenovém věstníku. V něm je určeno i to, jaké náklady nelze zahrnout do ceny (například penále, pokuty, reklama ap.).

■ **Kdo a jak ceny stanovuje?**

Konečná výše plateb za vodné a stočné je u tzv. smíšených společností (kdy vlastník vodohospodářské infrastruktury je zároveň jejím provozovatelem) přímo vyhlášena a zveřejněna. V případě tzv. oddělného provozu je cena stanovena po dohodě mezi provozovatelem a vlastníkem. Konečné slovo má vždy vlastník vodárenské infrastruktury.

Od roku 1989 se postupně přechází od dotovaných cen k cenám nakladovým. Zejména Evropská unie požaduje, aby výše vodného a stočného byla plně nákladová i z pohledu vytváření prostředků nutných na obnovu vodohospodářské infrastruktury. Na druhé straně existuje velký tlak představitelů

salhuje 15 000 o celkové délce přes 77 000 km. Dále stokové systémy, jejichž počet přesahuje 8 000 v délce přes 470 000 km. Součástí je i téměř 4 000 úpraven vod a 3 000 čistíren odpadních vod. Hodnota tohoto majetku je v současnosti vyčíslena na částku přesahující jeden bilion korun. Pro dlouhodobé udržení vodohospodářských zařízení je žádoucí investovat do jejich obnovy 2 až 2,5 % z jejich hodnoty, což představuje 20 až 25 miliard korun ročně.

■ **Kolik se za rok do obnovy infrastruktury skutečně investuje?**

V posledních letech se investice pohybují okolo 10 miliard korun, což je zhruba polovina optimální částky. V žádném případě sice nehorší narušení dodávek pitné vody, spíše si zaděláváme na problém do budoucna. O co méně investujeme do obnovy dnes, o to více do ní budeme muset vkládat v následujících letech.

Například v roce 2015 prostředky určené na obnovu a opravy infrastruktury činily asi pět miliard korun, dalších 7,5 miliardy zaplatili provozovatelé vlastnicků na nájemném, přičemž i nájemné je primárně určeno na tento účel. Jako pozitivní vidím to, že jak obrovské peníze na investice, do oprav a obnovy, tak i jejich procentní podíl v celkových nákladech na vodné a stočné se každoročně zvyšují.

■ **To signalizuje, že vodárenské firmy zřejmě slušně vydělávají. Můžete uvést, jaká je rentabilita firem v tomto oboru?**

Průměrná ziskovost provozních společností se pohybuje okolo 8 % před zdaněním. Stejně jako kdekoli jinde i ve vodárenství je zisk odměnou za růst efektivit, snižování nákladů a podnikatelské riziko. U soukromých provozovatelů představuje průměrný kalkulační zisk po zdanění okolo 6 % vybra-

tení prostředků na obnovu infrastruktury po skončení její životnosti.

■ **Nelze tedy říci, že firma, která má cenu vody pod republikovým průměrem, hospodářsky dobře, zatímco ta, která má vodné dražší, si vede špatně...**

To opravdu nelze. Výši cen za vodné a stočné v dané lokalitě je nutné hodnotit i v kontextu kvality dodávané vody, plnění plánu finanční obnovy, výše ztrát vody, množství poruch na síti, kvality a sítě souvisejících služeb. Například to, jak spolehlivě firma je ve vlastnictví města či soukromého investora nehraje významnější roli, ačkoliv někteří rádooby odborníci trdí opak. Z našeho pohledu jednoznačně vyplývá, že existuje řada městských, ale i soukromých společností, jejichž cena vody je výrazně nad i pod republikovým průměrem.

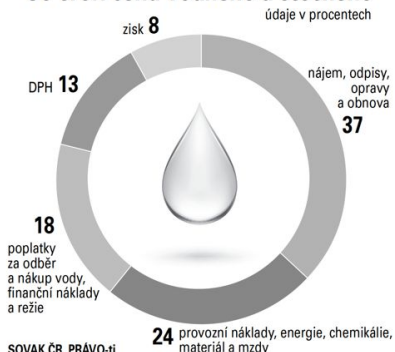
■ **Takže cenové rozdíly se ani do budoucna nesníží.**

Pokud ponecháme v platnosti princip, že o výši cen vody rozhoduje vlastník vodohospodářské infrastruktury, pak v dohledné době nelze očekávat plošné průměrování cen. Ministerstvo zemědělství už ale signalizuje, že bude mnohem více dbát na dodržování plánu obnovy. Ti vlastníci, kteří udržují cenu jen na úrovni nákladů spojených s výrobou pitné vody či čištěním odpadních vod a obnovou vodárenské infrastruktury zanedbávají, tak budou nuceni přistoupit ke zvýšení cen.

■ **Lidé často poukazují na to, že šetřit vodou se vlastně ani nevyplácí. Můžete vysvětlit, proč snižování spotřeby vody v domácnostech vede vodárenské firmy k tomu, že se snaží ceny vodného zvyšovat?**

Tento takzvaný „vodárenský efekt“, kdy s klesající spotřebou vody roste cena za jednotku, je dán

Co tvoří cenu vodného a stočného

Kde je nejlepší voda

Srovnání zemí EU podle vyhovujících vzorků vody v chemických ukazatelích (v procentech)

